

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ЛОЗАРО-ОВОШТАРСКО
ПРОИЗВОДСТВО**

IV ГОДИНА

ЗЕМЈОДЕЛСКО-ВЕТЕРИНАРНА СТРУКА

Техничар за фармерско производство

Скопје, 2008 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ЛОЗАРО-ОВОШТАРСКО ПРОИЗВОДСТВО

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за фармерско производство

1.2.2. Струка: земјоделско - ветеринарна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Четврта

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 66 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по предметот *лозаро-овоштарско производство* ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да ги разликува видовите и сортите на овошје: јаболчесто, коскесто, јаткасто и јагодесто;
- да ги познава условите за одгледување на овошките;
- да ги објаснува начините на конзервирање на овошјето;
- да ја сфаќа улогата на лозовите подлоги при одгледување на виновата лоза;
- да ги познава винските и десертните сорти грозје;
- да ги познава агротехничките мерки при одгледување на винските и десертните сорти грозје;
- да ги објаснува постапките за производство на вино и вински дестилати;
- да ги познава видовите и сортите овошки и винова лоза за одреден реон;
- да развива позитивни ставови кон индивидуално лозаро-овоштарско производство.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставните содржини, односно за постигнување на поставените цели по предметот *лозаро-овоштарско производство* потребно е ученикот да поседува претходни знаења од наставните предмети: основи на земјоделие и ветеринарство и хигиена и здравствено воспитание од I година; биологија, хемија, педологија и агрохемија од II година; земјоделска техника од II и III година; лозаро-овоштарско производство и практична настава од III година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ЈАБОЛЧЕСТО ОВОШЈЕ	12	Ученико̄и: <ul style="list-style-type: none"> - да ги разликува видовите и сортите јаболчесто овошје: јаболко, круша, дуња, мушмула; - да го сфаќа стопанското значење на јаболчестото овошје; - да ги опишува морфолошките, биолошките и биохемиските карактеристики на јаболчестото овошје; - да ги познава агротехничките мерки при одгледување на јаболчестото овошје; - да го воочува влијанието на хемискиот состав на плодовите од јаболчестото овошје врз нивната употребна вредност; - да го објаснува оптималниот сортимент на јаболчестото овошје.	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање преку: усно излагање, демонстрација на слики, цртежи, шеми, модели на јаболчесто овошје и плодови; - користење на хербаризирани и свежи листови; - користење на: графофолии, слајдови, аудиовизуелни средства, снимени ТВ емисии и филмови; - организирање вежби во овошен насад.	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава

2. КОСКЕСТО ОВОШЈЕ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува видовите и сортите коскесто овошје: праска, кајсија, слива, цреша; - да го сфаќа стопанското значење на коскестото овошје; - да ги опишува морфолошките, биолошките и биохемиските карактеристики на коскестото овошје; - да ги познава агротехничките мерки при одгледување на коскестото овошје; - да воспоставува корелација помеѓу хемискиот состав на плодовите од коскестото овошје и нивната употребна вредност; - да го објаснува оптималниот сортимент на коскестото овошје. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на слики, цртежи, шеми, модели на коскесто овошје и плодови; - презентирање на хербаризирани и свежи делови од коскесто овошје; - насочување на користење стручна литература; - организирање вежби во овошен насад. 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава
3. ЈАТКАСТО ОВОШЈЕ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува видовите и сортите јаткасто овошје: орев, леска, бадем и костен; - да го сфаќа стопанското значење на јаткастото овошје; - да ги познава условите за одгледување на јаткасто овошје; - да ги познава агротехничките мерки за одгледување на јаткасто 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на: графофолии, слики, енциклопедии и видео-записи; - презентирање на хербаризирани и свежи делови од јаткасто овошје; - организирање вежби во 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава

		овошје.	овошен насад со јаткасто овошје.	
4. ЈАГОДЕСТО ОВОШЈЕ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува видовите и сортите јагодесто овошје: јагода, малина, рибизла, огрозд, боровинка; - да го сфаќа стопанското значење на јагодестото овошје; - да ги определува условите за одгледување на јагодестото овошје (почва, влажност, светлина, температура); - да ги познава агротехничките мерки за одгледување на јагодестото овошје. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на: графофолии, слики, енциклопедии и видео-записи; - презентирање на хербаризирани и свежи делови од јагодесто овошје; - организирање вежби во насади со јагодесто овошје. 	- Практична настава
5. ПРЕРАБОТКА НА ОВОШЈЕ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да го познава хемискиот состав на овошјето; - да ја објаснува поврзаноста меѓу видот на овошјето со изборот на технолошките постапки за преработка; - да ги објаснува техниките на берба на овошјето за преработка; - да ги објаснува промените на овошјето после бербата; - да го познава периодот на бербата на овошјето за преработка; 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на различни видови конзервирано овошје; - презентирање различни начини на конзервирање на овошјето; - организирање вежби во ладилник и фабрики за преработка на овошје. 	- Практична настава

		<ul style="list-style-type: none"> - да ги познава начините на конзервирање на овошјето; - да разликува полупроизводи од готови производи. 		
6. ЛОЗОВИ ПОДЛОГИ	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја сфаќа улогата на лозовите подлоги при одгледување на виновата лоза; - да ги познава карактеристиките на американските подлоги и нивните хибриди; - да ја истакнува важноста на изборот на поодлогите за одреден почвен тип. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на различни видови лозови подлоги; - дефинирање на проектни задачи со учениците; - организирање вежби во матичник за лозови подлоги и лозови насади. 	- Практична настава
7. ВИНСКИ СОРТИ НА ГРОЗЈЕ	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува сортите на винова лоза за производство на вино; - да го сфаќа стопанското значење на винските сорти грозје; - да ги опишува ботаничките карактеристики на винските сорти грозје; - да ги познава агротехничките мерки при одгледување на вински сорти грозје; - да ја познава отпорноста на винските сорти кон ниските температури и сушата; 	<ul style="list-style-type: none"> - Демонстрирање на вински сорти грозје; - презентирање на податоци за стопанското значење на винските сорти грозје; - организирање на вежби за идентификување на вински сорти грозје; - организирање вежби во лозови насади за одгледување на вински 	- Практична настава

		<ul style="list-style-type: none"> - да воспоставува корелација помеѓу хемискиот состав и технолошката вредност на грозјето; - да го објаснува оптималниот сортимент на вински лозови насади. 	сорта на грозје.	
8. ДЕСЕРТНИ СОРТИ НА ГРОЗЈЕ	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува сортите на винова лоза за исхрана на човекот; - да го сфаќа стопанското значење на десертните сорти грозје; - да ги опишува ботаничките карактеристики на десертните сорти грозје; - да ги познава агротехничките мерки при одгледување на десертните сорти грозје; - да ја познава отпорноста на винските сорти кон ниските температури и сушата; - да го објаснува оптималниот сортимент на лозови насади за одгледување на десертни сорти на грозје. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на наставната содржина со користење на: слајдови, графофолии, слики, албуми и ЦД; - презентирање на податоци за стопанското значење на десертните сорти грозје; - организирање вежби за идентификување на десертни сорти грозје; - организирање вежби во лозови насади со десертни сорти грозје. 	- Практична настава
9. ПРОИЗВОДСТВО НА ВИНО И ВИНСКИ ДЕСТИЛАТИ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува винските садови; - да го воочува влијанието на хемискиот состав врз 	- Презентирање на наставната содржина со користење на: слајдови,	- Практична настава

		<p>технолошката вредност на грозјето;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги објаснува постапките за производство на вино и вински дестилати; - да ги познава условите и постапките при одгледување и чување на виното и винските дестилати. 	<p>графофолии, слики, албуми и ЦД;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрирање на постапки за производство на вино и вински дестилати; - организирање посета на винарски визби. 	
--	--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Програмските содржини по предметот *лозаро-овоштарско производство* имаат теоретски карактер и практично стручно значење, поради тоа во наставниот процес е потребна примена на разновидни наставни форми и методи. Така, покрај фронталните предавања, потребна е почеста работа со учениците во групи, парови и индивидуално. Постојат, исто така, можности за примена на разновидни наставни методи, односно постапки: покажување, објаснување, опишување, предавање, дискусија, работа на текст, Интернет пребарување, практична работа.

Во наставниот процес наставникот ја планира, организира и реализира наставата преку дефинирање и конкретизирање на задачите на часот и притоа врши усни излагања, објаснувања, демонстрирања, пишување и цртање на табла, давање инструкции.

Активноста на учениците се состои во: набљудување, прибележување, вежбање, поставување прашања, изведување на практични работи, домашни задачи и сл.

4.3. Организација и реализација на наставата

Наставата по предметот *лозаро-овоштарско производство* се остварува преку предавања кои ќе се реализираат во училници и кабинети. Покрај предавањата треба да се изведуваат вежби, практични операции и работни задачи во овошни и лозови насади во училишната економија или во акционерски друштва кои се занимаваат со производство, складирање, преработка, пакување и промет на овошје и грозје.

4.4. Наставни средства и помагала

Во наставниот процес се користат разновидни наставни средства и помагала: цртежи, филмови, дијафилмови, слики за графоскоп, компјутер, микроскоп, лабораториска опрема, прибор и земјоделска механизација за овоштарско и лозарско производство.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следењето и оценувањето на постигањата на учениците треба да се врши плански, систематски и континуирано во текот на учебната година. Тоа се остварува во соработка со сите ученици преку разновидни форми и постапки: усни проверки, писмени задачи, тестови, проверки на домашни задачи, оценување на практичните способности на учениците при вршење на вежбите, практичните операции и работните задачи и сл.

Во текот на учебната година знаењата на учениците се оценуваат најмалку со две оценки во текот на полугодие, а се утврдуваат и полугодишни и годишни оценки.

Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на програмата, се постапува согласно законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по овој наставен предмет треба да поседува лични, професионални и педагошки карактеристики, да е психофизички здрав, да е комуникативен и отворен за соработка, да поседува високи етички вредности, да ги применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да стекнал соодветно стручно образование, со и без работно искуство, да ја сака наставничката професија, да е добар организатор, креативен и способен за иновации во наставната технологија и постојано да се самообразува во структурата и во педагошката област.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставната програма по *лозаро-овоштарско производство* ја реализираат наставници со завршени студии по:

- *земјоделство* (лозаро-овоштарска или општа насока).

Наставниците треба да имаат педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит, согласно со Законот за средно образование.

6.3. Стандард за простор

Соодветно на карактерот на програмските содржини и целите што треба да се постигнат со наставата, содржините по овој предмет се реализираат во училница, кабинет, лабораторија, во училишна економија и просториите во нејзините придружни објекти, како и во лозови насади, винарски визби и преработувачки капацитети за овошје и грозје. Стандардот за простор е предвиден во нормативот за простор и опрема за земјоделско-ветеринарната струка.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март 2008 година

7.2. Состав на работната група

1. Бранко Алексовски, раководител, Центар за стручно образование и обука - Скопје
2. д-р Звонко Божиновиќ, професор, Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје
3. Розана Шалевска, наставник во СУГС „Браќа Миладиновци” - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2008 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *лозаро-овоштарско производство* ја одобри министерот за образование и наука со решение број **11-4721/10** од **20.06. 2008** година.